

o prevodih Shakespeara, Puškina in Danteja so podoba o Župančiču – prevajalcu dopolnili Janez Menart, Dušan Željeznov in dr. Andrej Capuder.

Zbornik je torej načel obsežno problematiko, dal veliko gradiva, pokazal pa tudi na številne vrzeli, ki jih bo še treba izpolniti pri preučevanju Župančičevega prevajalskega dela, in tako olajšal pot nadaljnjim raziskavam s tega področja.

Majda Stanovnik

Katarina Šalamun-Biedrzycka
POEZJA
ANTONA PODBEVŠKA
I ANTONA VODNIKA
W LATACH DWUDZIESTYCH
XX W.
ZMIANA WIZJI SWIATA

*Polska akademia nauk,
Ossolineum, 1978.*

V uvodu avtorica obrazloži, zakaj si je izbrala za raziskovanje poezijo obeh pesnikov, ki se je uveljavila prav v dvajsetih letih tega stoletja; ne gre ji za pojasnitev vzrokov, ki so privedli do preloma v umetniškem in družbenem dogajanju pri nas, ampak hoče predvsem pokazati, kako sta bila oba pesnika sprejeta. Opozoriti želi na različne možnosti reagiranja na situacijo v dvajsetih letih, v kateri se je znašel dotedanji varni (metafizični) svet na Slovenskem, ki je bil oblikovan po podobi judovsko-krščanske religije z grško dediščino. Svet torej, ki je bil podrejen Višjemu Smislu ali pa Človeku, je bil v zatonu: tako Podbevšek kot Vodnik pa sta pesnika, ki sta omenjeno spremembo odkrivala tudi na področju umetniškega, še posebej pesniškega ustvarjanja. Pri obeh želi avtorica osvetliti takšen odnos do jezika, ki priča o njegovi »osvoboditvi«, tako da njegova sporočilna funkcija stopi v ozadje, ker le tako lahko zaživijo nove besedne zveze in razmerja, ki se brez težav dinamično

menjujejo. Zdaj besede (stavki) niso le sporočila, ki na nekaj merijo, ampak obenem tvorijo tudi novo resničnost. Takšen odnos do sveta in do jezika pa je seveda v nasprotju s prejšnjim, tradicionalnim (podobno kot pozneje, v šestdesetih letih), ker povsod zadeva ob utrjeno pozicijo razmerja subjekt-objekt; ta pa se je zdela nezadostna ne le Podbevšku, temveč tudi Vodniku, saj se je le-ta po mnenju avtorice prav zato tako približal panteizmu in novi mistiki, ki ju najdemo pri njem predvsem kot postteološki idejni element.

S takó zastavljeno problematiko je Katarina Šalamun-Biedrzycka želela najprej ugotoviti vpliv novega pojmovanja sveta in človeka v njem na oba pesnika, da bi ju lahko postavila na pravo mesto v tisti posebni, avtonomni pesniški celoti, ki jo imenuje slovenska poezija. V ta namen je odkrivala avantgardno strukturo, ki je po njenem mnenju neločljivo povezana z neantropocentrično vizijo sveta in na področju poezije vključuje vse tiste smeri (simbolizem, dadaizem, futurizem, kubizem, nadrealizem itd.), ki so prelomile s tradicionalno, antropocentrično miselnostjo.

Ker o številnih pesniških delih in pojavih iz zgodnejše slovenske poezije še nimamo ustreznih raziskav, ki bi znatno olajšale vključitev obeh pesnikov v razvojno shemo naše poezije, se je Biedrzycka odločila, da to praznino, kolikor je to seveda mogoče, zapolni s lastnimi ugotovitvami in hipotezami.

Pri obeh pesnikih jo torej zanima predvsem njuna pesniška zaveza, ki pa je ne enači s Podbevškovo ali Vodnikovo »poetiko«, temveč jo povezuje z zakonitostmi in razvojem pesniškega jezika samega, kakor se oblikuje predvsem v Evropi. Obema je zato določila najprej stopnjo razvoja z vidika razvoja pesniškega jezika, nato pa ju je uvrstila v razvojno zaporedje slovenske poezije, ki jo pojmuje kot posebno celoto v okviru evropske.

V skladu z omenjenimi izhodišči avtorica obravnava poezijo kot avtonomen pojav, ki ne more

preskakovati določenih razvojnih stopenj pesniškega jezika, ker šele prejšnje stopnje omogočajo nove. Prav zato se, vsaj v načelnih izjavah, izogiba poudarjanju (ne pa omenjanju) različnih pesniških in drugih zunanjih dejavnikov, ki bi po tradicionalnem prepričanju sodili med takšne ali drugačne vplive.

Njeno raziskovanje spremlja pesniške zavesti pri Podbevšku in Vodniku se opira na nekatere jezikovne analize, ki razkri- vajo pretežno inovacijske elemente (pogosto jih avtorica enači z umetniško vrednostjo), tako ali drugače povezane z novo, neantropocentrično koncepcijo sveta. Takšen pristop k poeziji obeh pesnikov ji je omogočil, da je Podbevška uvrstila med prve pripadnike neantropocentrizma na Slovenskem, torej v avantgardno smer (le-ta vključuje tudi futuriste), Antona Vodnika pa med simboliste.

Kar zadeva Vodnika, avtorica še vedno vztraja pri ugotovitvi, da Slovenci pravega ekspresionizma skorajda nismo imeli. Ta misel, ki jo je zapisala že v eseju *Anton Podbevšek in njegov čas* (1978, str. 19), jo je očitno v veliki meri privedla do trditve, da tudi Vodnik ne sodi med ekspresioniste. Ekspresionizem pojmuje Biedrzycka kot skupen termin za nadrealizem in kubizem, torej kot avantgardno (neantropocentrično) smer. Vsa ostala dela s to oznako, med njimi velika večina v nemškem jeziku, pa po njenem prepričanju sodijo v »primitivni ekspresionizem«, ki je za razvoj pesniškega jezika skoraj brez pomena.

Kar zadeva metodo obravnavanja pesniškega gradiva, se opira predvsem na Ingardna, Jakobsona in na francoske strukturaliste, vendar pa pomembne izsledke, ki lahko bistveno pripomorejo k odkrivanju določenih literarnih struktur v Podbevškovi in Vodnikovi poeziji, podreja osnovni tezi o neantropocentrizmu in njegovi povezanosti z marksizmom.

Franca Buttolo

Peter Kersche/Gunhild Kersche:
BIBLIOGRAPHIE
DER
LITERATUREN
JUGOSLAVIENS
IN DEUTSCHER ÜBER-
SETZUNG 1775 BIS 1977

Verlag für Geschichte und Politik, Wien, 1978.

(Schriften des Österreichischen Ost- und Südosteuropa-Instituts, 6)

Proučevanje literarnih stikov nemško govorečih dežel z jugoslovanskimi književnostmi je s priložjo bibliografijo dobilo pomemben pripomoček. Prvi avtor Peter Kersche se že dolgo ukvarja s tem področjem: v Slavistični reviji je objavil vrsto prispevkov o nemških prevodih slovenskih literarnih del, pa tudi sam prevaja v nemščino slovenske leposlovne tekste, zlasti koroških avtorjev.

S terminom 'literature Jugoslavije' označujeta avtorja srbsko, hrvatsko, slovensko in makedonsko književnost v Jugoslaviji in v tujini (zlasti v Avstriji in Italiji) in albansko književnost v Jugoslaviji. Gradivo je urejeno znotraj večine poglavij kronološko, za vsako leto posebej pa po abecedi avtorjev, tako da zastopanost posameznih književnosti ni takoj razvidna. V prvih dveh poglavjih sta avtorja predstavila najtehtnejši in najboljšežnejši del gradiva. Najprej so popisani prevodi del posameznih avtorjev v knjižni obliki. Tu sta se avtorja še posebej potrudila, da bi bil njun seznam kar se da popoln: od sorazmerno pozne prve take objave l. 1865 (Prešernova Poezije) do leta 1977 sta ugotovila čez 400 objav. Nekako enako število naslovov obsega naslednje poglavje, ki zajema prevode jugoslovanskih avtorjev v antologijah in podobnih publikacijah in sega v precej starejše obdobje, ko se kmalu po letu 1775 začno pojavljati znameniti Goethejevi in Herderjevi prevodi srbskih ljudskih pesmi. V opombah je povsod opozorjeno, za katere prispevke gre. Časopisne objave so